

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
URED ZA REVIZIJU INSTITUCIJA U FBiH
SARAJEVO**

Ložionička 3, 71000 Sarajevo, Tel: + 387 (0)33 723 500, Fax: 716 400, www. saifbih.ba, e-mail: urrevfed@bih.net.ba, saifbih@saifbih.ba

IZVJEŠĆE O REVIZIJI FINANCIJSKIH IZVJEŠĆA

OPĆINE TOMISLAVGRAD

ZA 2012. GODINU

Broj:05-17/13

Sarajevo, srpanj, 2013. Godine

**MENADŽMENTU
OPĆINE TOMISLAVGRAD****NEOVISNO REVIZIJSKO MIŠLJENJE*****Osnova za reviziju***

Izvršili smo reviziju finansijskih izvješća **Općine Tomislavgrad za 2012. godinu** (priložene bilance stanja na dan 31. prosinca 2012. godine i odgovarajućeg računa prihoda i rashoda, izvješća o izvršenju proračuna za godinu koja se završava na taj dan) te reviziju usklađenosti poslovanja sa važećim zakonskim i drugim relevantnim propisima i pregleda značajnih računovodstvenih politika i drugih napomena uz finansijska izvješća.

Odgovornost rukovodstva

Rukovodstvo Općine Tomislavgrad, odgovorno je za izradu i fer prezentiranje finansijskih izvješća u skladu sa posebnim propisima u Federaciji BiH o računovodstvu i finansijskom izvješćivanju u javnom sektoru. Ova odgovornost obuhvata: osmišljavanje, primjenu i održavanje internih kontrola koje su relevantne za pripremu i fer prezentiranje finansijskih izvješća a koji ne sadrže materijalno značajne pogrešne iskaze nastale usljed prevare i greške, odabir i primjenu odgovarajućih računovodstvenih politika i računovodstvene procjene koje su razumne u danim uvjetima. Rukovodstvo je također odgovorno za usklađenost poslovanja općine Tomislavgrad sa važećim zakonskim i drugim relevantnim propisima.

Odgovornost revizora

Naša odgovornost je izražavanje mišljenja o finansijskim izvješćima na osnovu provedene revizije. Reviziju smo izvršili u skladu sa Zakonom o reviziji institucija u FBiH ("Službene novine FBiH", broj 22/06), i relevantnim Međunarodnim standardima Vrhovnih revizijskih institucija (ISSAI). Ovi standardi nalažu rad u skladu sa etičkim zahtjevima, planiranje i vršenje revizije na način koji omogućava da se u razumnoj mjeri, uvjerimo da finansijska izvješća ne sadrže materijalno značajne pogrešne iskaze. Naša odgovornost je također i procjena je li poslovanje usklađeno sa važećim zakonskim i drugim propisima, koriste li se sredstva za utvrđene namjene te ocjena finansijskog upravljanja, funkcije interne revizije i sistema interne kontrole.

Revizija uključuje provođenje postupaka u cilju pribavljanja revizijskih dokaza o usklađenosti poslovanja, iznosima i objavama danim u finansijskim izvješćima. Izbor postupka je zasnovan na revizijskom prosuđivanju, uključujući procjenu rizika materijalno značajnih pogrešnih iskaza u finansijskim izvješćima usljed prevare i greške. Prilikom procjene rizika, revizor razmatra interne kontrole koje su relevantne za pripremu i fer prezentiranje finansijskih izvješća u cilju osmišljavanja revizijskih postupaka koji su odgovarajući u danim uvjetima ali ne u cilju izražavanja odvojenog mišljenja o efektivnosti internih kontrola. Revizija također uključuje ocjenu primijenjenih računovodstvenih politika i značajnih procjena izvršenih od strane rukovodstva kao i ocjenu opće prezentiranja finansijskih izvješća.

Smatramo da su pribavljeni revizijski dokazi dovoljni i odgovarajući i da osiguravaju temelj za naše revizijsko mišljenje.

Ured za reviziju institucija u FBiH nakon duže stanke (revizija rađena za 2001. godinu) obavlja reviziju finansijskih izvješća općine Tomislavgrad i ne iskazujemo mišljenje o početnim stanjima na dan 01.01.2012. godine.

Osnova za izražavanje mišljenja:

1. **Proračunsko računovodstvo nije pouzdano i nije zasnovano na načelima iz članka 57. Zakona o proračunima u Federaciji BiH i članka 4. Uredbe o računovodstvu proračuna u Federaciji BiH. Nepouzdanost računovodstvenih evidencija i neusuglašenost glavne knjige sa pomoćnim knjigama direktno se odražava i na finansijsko izvješćivanje. U finansijskim izvješćima, glavnoj knjizi i Izvješću o izvršenju proračuna za 2012. godinu iskazan je različit finansijski rezultat. U Godišnjem izvješću o izvršenju proračuna (obrazac GIP) na datum bilance iskazan je višak rashoda nad prihodima (deficit) u**

iznosu od 1.499.119 KM, u glavnoj knjizi u iznosu od 2.059.792 KM, dok je u Izvješću o izvršenju proračuna koje je usvojilo Općinsko vijeće iskazan višak rashoda nad prihodima (deficit) u iznosu od 947.833 KM, (točka 4.2. Izvješća);

2. Nije izvršeno usuglašavanje rashoda sa ostvarenim prihodima u skladu sa člankom 4. Zakona o proračunima u FBiH, što je za posljedicu imalo iskazani deficit u Godišnjem izvješću o izvršenju proračuna u iznosu od 1.499.119 KM. Iskazani iznos deficita nije usuglašen sa iznosom deficita iskazanim u izvješću koje je usvojilo Općinsko vijeće, (točka 4.2. Izvješća);
3. Ne može se potvrditi da je osiguran potpuni nadzor nad prikupljanjem i naplatom neporeznih prihoda, za iste se u svim slučajevima ne vode pomoćne evidencije, niti se vrši usuglašavanje sa iskazanim evidencijama u knjigovodstvu, što u konačnici može imati utjecaja na istinitost i točnost iskazanih prihoda u cjelini. Ovakvim načinom vođenja evidencija nisu zadovoljena računovodstvena načela točnosti, istinitosti, pouzdanosti, sveobuhvatnosti, pravovremenosti i pojedinačnog iskazivanja poslovnih događaja, kako je regulirano člankom 57. Zakona o proračunima u FBiH: Navedeno potvrđuje činjenica, da po osnovu neplaćenih naknada za dodjelu građevinskog zemljišta, postoji dugovanje do 2000. godine u iznosu od 18.928 KM a u periodu od 2000. godine zaključno sa 2012. godinom u iznosu od 392.603 KM, (točka 4.3. Izvješća);
4. Ne možemo potvrditi da su pravilno iskazani prihodi koji se odnose na neutrošena namjenska sredstva sa 31.12.2012. godine jer je iste trebalo iskazati na poziciji vremenskih razgraničenja, sukladno Naputku o otvaranju posebnih namjenskih računa, načinu planiranja, prikupljanja, evidentiranja i raspolaganja sredstvima s posebnih namjenskih transakcijskih računa i federalnim računovodstvenim politikama, (točka 4.3 Izvješća);
5. Nije izvršen popis novčanih sredstava a popis stalnih sredstava nije u cijelosti proveden u skladu sa Zakonom o računovodstvu i reviziji u FBiH i Uredbom o računovodstvu proračuna u FBiH. Zbog toga ne možemo potvrditi da je općina izvršila usklađivanje stanja stalnih i novčanih sredstava iskazanih u računovodstvu na dan 31.12.2012. godine, sa stvarnim stanjem, (točka 4.6. Izvješća);
6. Općina Tomislavgrad nije izvršila popis potraživanja i obveza u skladu sa Zakonom o računovodstvu i reviziji u FBiH i Uredbom o računovodstvu proračuna u FBiH i sukladno tome nije prije sačinjavanja finansijskih izvješća, izvršila usklađivanje istih sa stanjem iskazanim u računovodstvu. Zbog navedenog ne možemo potvrditi iskazano stanje u bilanci potraživanja (3.789.037 KM), obveza i razgraničenja (6.297.067 KM) na dan 31.12.2012. godine, (točka 4.7. Izvješća);
7. Nisu poduzimane sve zakonom propisane radnje i aktivnosti na naplati potraživanja, niti je u proteklom periodu vršena procjena naplativosti potraživanja, sumnjivi i sporni dio iskazanih potraživanja nije knjižen na propisanim pozicijama. Navedeno potkrepljuje izjava javnog pravobranitelja, po kojoj je Općina Tomislavgrad podnijela tužbu u samo tri (3) predmeta, (točka 4.7. Izvješća);
8. Isplata grantova pojedincima u iznosu od 755.566 KM vršena je bez usvojenih smjernica i kriterija (točka 4.4.3. Izvješća);

Negativno mišljenje

Po našem mišljenju, zbog efekata koje na finansijska izvješća Općine Tomislavgrad mogu imati stavke navedene u prethodnom poglavlju, **finansijska izvješća Općine Tomislavgrad ne prikazuju istinito i objektivno po svim bitnim pitanjima stanje imovine i obveza na dan 31.12.2012. godine**, rezultate poslovanja i izvršenja proračuna, za godinu koja se završava na taj dan, u skladu sa prihvaćenim okvirom finansijskog izvješćivanja tj. Uredbom o računovodstvu proračuna u FBiH i Pravilnikom o finansijskom izvješćivanju i godišnjem obračunu proračuna u FBiH.

Finansijsko poslovanje Općine Tomislavgrad tijekom 2012. godine, za naprijed navedene kvalifikacije u točkama 1.- 8., nije bilo u svim materijalno značajnim aspektima usklađeno sa važećom zakonskom regulativom.

Sarajevo: 12.07.2013. godine

Zamjenik generalnog revizora

Branko Kolobarić, dipl. oec

Generalni revizor

Dr. sc. Ibrahim Okanović, dipl. oec.

SADRŽAJ

1.	UVOD	1
2.	PREDMET, CILJ I OBIM REVIZIJE	2
3.	REZIME	2
4.	NALAZI I PREPORUKE	4
4.1	Sistem internih kontrola	4
4.2	Proračun Općine za 2012. godinu	6
4.3	Prihodi Općine.....	7
4.4	Rashodi i izdaci	9
4.4.1	Bruto plaće i naknade zaposlenih.....	9
4.4.2	Izdaci za materijal i usluge.....	10
4.4.3	Tekući transferi (grantovi)	11
4.4.4	Kapitalni izdaci i transferi	13
4.5	Javne nabave.....	14
4.6	Stalna sredstva	14
4.7	Kratkoročna potraživanja, obveze i razgraničenja.....	15
5.	KOMENTAR	16
PRILOG 1	1
IZVRŠENJE PRORAČUNA OPĆINE TOMISLAVGRAD NA DAN 31.12.2012. GODINE	1
PRILOG 2	2
IZVRŠENJE PRORAČUNA OPĆINE TOMISLAVGRAD NA DAN 31.12.2012. GODINE	2

IZVJEŠĆE
O OBAVLJENOJ REVIZIJI FINACIJSKIH IZVJEŠĆA
OPĆINE TOMISLAVGRAD
za 2012. godinu

1. UVOD

Općina Tomislavgrad (u daljem tekstu Općina) je jedinica lokalne samouprave uspostavljena Statutom a sukladno Ustavu FBiH i članku 13. Zakona o principima lokalne samouprave u FBiH (Službene novine F BiH 49/06).

Općina je samostalna u odlučivanju o poslovima iz samoupravnog djelokruga u skladu s Ustavom i zakonom ali podliježe nadzoru ustavnosti i zakonitosti ovlaštenih državnih organa.

Općina u okviru svog samoupravnog djelokruga poduzima sve korake u cilju osiguranja zaštite prava i sloboda navedenih u Ustavu FBiH, raspolaže i upravlja općinskom imovinom, donosi između ostalog programe razvoja djelatnosti od značaja za funkcioniranje Općine, donosi proračun, utvrđuje politike korištenja i visine naknada za korištenje javnih dobara, donosi propise o porezima, naknadama, doprinosima i taksama iz općinske nadležnosti, donosi razvojne, prostorne i urbanističke programe i planove, donosi odluke o upravljanju i raspolaganju građevinskim zemljištem (imovinom), uspostavlja i vrši inspeksijski nadzor nad izvršavanjem propisa iz nadležnosti općine, osigurava uspostavljanje premjera i katastra, uređuje lokalni promet, osigurava uređenje naselja, kvalitetu stanovanja i komunalnih objekata, poduzima mjere za osiguranje javnog reda i mira i druge poslove prenesene zakonom iz djelokruga županije i federacije.

Općina kao jedinica lokalne samouprave obuhvata područje 29 naseljenih mjesta Kao organizacijski oblik mjesne samouprave i mjesta za ostvarivanje poslova koji neposredno utječu na svakodnevni život i rad građana osnivaju se mjesne zajednice. Mjesne zajednice osnivaju građani (koji imaju prebivalište na području za koje se ista osniva) na mjesnom zboru građana.

Organ odlučivanja jedinice lokalne samouprave je Općinsko vijeće (u daljem tekstu OV) koje ima **25 vijećnika**, čiji mandat traje 4 godine. Nadležnosti OV- a propisane su Zakonom, Statutom i Poslovníkom. OV - e ima predsjedavajućeg, koji zastupa OV- e , predsjedava sjednicama i može sukladno članku 32. Statuta svoju dužnost obavljati profesionalno. Poslovníkom OV- a reguliran je način rada vijeća, tijekom sjednica i druga značajna pitanja vezana za rad vijeća i njegovih radnih tijela. OV -e donosi odluke većinom glasova izabranih vijećnika. Nositelj izvršne vlasti u okviru prava i djelokruga Općine je Načelnik, koji je izabran neposredno na lokalnim izborima na period od 4 godine i vezan je za mandat saziva OV- a a čije su nadležnosti propisane Zakonom i Statutom općine. Načelnik je u prvom mandatu postavljen temeljem Uvjerenja Centralne izborne komisije br. 01-07-1-3324-1-2255/08 od 04.11.2008. godine a u tijeku 12. mjeseca 2012. godine, ponovno je izabran na lokalnim izborima za drugi mandat. Sukladno članku 49-56 Statuta, načelnik predstavlja i zastupa Općinu, osigurava izvršavanje odluka i drugih akata OV -a, podnosi prijedlog proračuna Općine i odgovoran je za njegovo izvršenje, obavlja upravljački nadzor nad zakonitošću rada javnih ustanova kojima je općina osnivač, provodi politiku Općine sukladno odlukama OV- a, podnosi izvješća OV- u o svom radu i obavlja druge poslove sukladno statutu. Načelnik je prezentirao svoj Program rada.

U cilju obavljanja poslova i zadataka iz svoje nadležnosti Općina je sukladno Pravilniku o unutarnjoj organizaciji i Odluci o utemeljenju i djelokrugu službi za upravu i drugih službi Općine Tomislavgrad, formirala sljedeće službe:

- Služba za gospodarstvo, inspekciju i zajedničke poslove
- Služba za financije i proračun
- Služba za graditeljstvo, prostorno uređenje i stambeno-komunalne poslove
- Služba za geodetske poslove, imovinsko-pravne i katastar nekretnina
- Služba za društvene djelatnosti i opću upravu
- Služba za pitanja branitelja i braniteljsko-invalidsku zaštitu
- Služba civilne zaštite
- Služba za planiranje razvoja i investicije

Za obavljanje stručnih, tehničkih i drugih poslova za potrebe Načelnika općine utemeljuje se Ured načelnika .

Za obavljanje stručnih, tehničkih i drugih poslova za potrebe OV -a formira se zasebna Stručna služba općinskog vijeća u okviru koje je tajnik OV- a koji svoju dužnost obnaša profesionalno i namještenik - samostalni referent za opće i administrativno-tehničke poslove

Pravilnikom o unutarnjoj organizaciji i sistematizaciji, sistematizirana su **82** radna mjesta.

Na dan 01.01.2012. godine u općini je bilo 86 uposlenih koliko je bilo i na dan 31.12.2012. godine.

Sjedište Općine je u Tomislavgradu, Mijata Tomića bb.

2. PREDMET, CILJ I OBIM REVIZIJE

Predmet revizije su finansijska izvješća Općine za 2012. godinu, pravilnost i usklađenost poslovanja sa važećim zakonskim i drugim relevantnim propisima.

Cilj revizije finansijskih izvješća je omogućiti revizoru izražavanje mišljenja o finansijskim izvješćima koji su predmet revizije, prikazuju li finansijska izvješća u materijalno značajnom smislu, objektivno i istinito finansijsko i materijalno stanje Općine na dan 31.12.2012. godine, izvršenje proračuna Općine za godinu koja se završava na taj dan, je li poslovanje usklađeno sa važećim zakonskim i drugim relevantnim propisima, je li trošenje javnih sredstava namjensko, te jesu li finansijska izvješća sačinjena u skladu sa posebnim propisima o računovodstvu i finansijskom izvješćivanju u javnom sektoru.

Revizija je obavljena u skladu sa internim planskim dokumentima revizije, u studenom 2012. godine i srpnju 2013. godine.

Kako se revizija obavlja ispitivanjem na bazi uzorka te postoje inherentna ograničenja u računovodstvenom sistemu i sistemu internih kontrola, postoji mogućnost neotkrivanja pojedinih materijalno značajnih grešaka.

3. REZIME

Izvršenom revizijom poslovanja Općine za 2012. godinu konstatirali smo određen broj propusta i nepravilnosti a u cilju otklanjanja istih dali smo sljedeće preporuke:

Usvojeni Pravilnik o internim kontrolama i internim kontrolnim postupcima, dopuniti, te istim definirati i procijeniti nivo rizika poslovanja po pojedinim procesima rada i utvrditi mjere za sprječavanje nastajanja neželjenih dešavanja,

Pravilnikom o unutarnjoj organizaciji službi za upravu u Općini Tomislavgrad - a u skladu sa Zakonom o internoj reviziji u javnom sektoru u Federaciji BiH sistematizirati radno mjesto internog revizora i istim propisati uvjete koje mora ispunjavati osoba za obavljanje poslova interne revizije u skladu sa člankom 2. Pravilnika o internoj reviziji proračunskih korisnika. Izvršiti popunu radnog mjesta u skladu sa Pravilnikom.

U skladu sa člankom 12 Uredbe o računovodstvu proračuna u FBiH voditi sve propisane pomoćne knjige (knjiga stalnih sredstava)

Uz finansijska izvješća izrađivati računovodstvene zabilješke u skladu sa člankom 23 Uredbe o računovodstvu proračuna u FBiH

Uspostaviti kvalitetno kontrolno okruženje i funkcionalan sistem internih kontrola usvajanjem nedostajućih internih akata a u cilju efikasnog obavljanja poslova, smanjenja rizika od namjernih ili nenamjernih pogrešaka, dosljedne primjene zakona i ostalih propisa, poboljšati vršenje nadzora nad djelovanjem postojećeg sistema kontrola u cilju njegovog unapređenja.

Usvojiti Računovodstvene politike i njima precizno definirati računovodstveni sistem i finansijsko izvješćivanje u skladu sa međunarodnim računovodstvenim standardima.

Intenzivirati aktivnosti prelaska Općine na poslovanje putem riznice u skladu sa Zakonom o izmjeni zakona o proračunima u FBiH.

Financijska izvješća sačinjavati u skladu sa međunarodnim računovodstvenim standardom 1.-Prezentiranje financijskih izvješća.

Računovodstvenim politikama ili posebnim internim aktom regulirati proces planiranja i donošenja proračuna. Knjigovodstvene evidencije temeljiti na načelima propisanim člankom 57. Zakona o proračunima u FBiH.

Pravilnik o internim kontrolama i internim kontrolnim postupcima dopuniti na način da se u istom utvrde i procijene rizici po svim procesima pa tako i procesu donošenja proračuna te donijeti mjere za otklanjanje rizika.

Godišnja izvješća sačinjavati u skladu sa Pravilnikom o financijskom izvješćivanju i godišnjem obračunu proračuna u FBiH, unosom podataka sa odgovarajućih ekonomskih kodova iz Glavne knjige.

Utvrđiti i procijeniti rizik u procesu ostvarivanja prihoda te donijeti mjere za njihovo otklanjanje u okviru Pravilnika o internim kontrolama i internim kontrolnim postupcima.

Donijeti interni akt kojim će se regulirati način obračuna, kontrola i nadzor naplate javnih prihoda Općine

Usvojiti Pravilnik o evidentiranju, prikupljanju i naplati neporeznih prihoda i istim definirati način evidentiranja, prikupljanja i naplata neporeznih prihoda, pravni temelj obračunavanja neporeznih prihoda, stvaranje obveze plaćanja neporeznih prihoda od strane obveznika, način evidentiranja od momenta zaduženja do konačne naplate od strane nadležne službe i vršenja kontrole i nadzora nad naplatom neporeznih prihoda.

Pratiti izvršenje neporeznih prihoda po svim vrstama, sačinjavati pomoćne evidencije za iste i usklađivati ih sa stanjem u knjigovodstvu. U cilju transparentnosti u izvješću o izvršenju proračuna sačinjavati pregled utroška namjenskih sredstava.

Osigurati evidentiranje primljenih grantova za tekuće potpore, projekte ili programe u skladu sa Pravilnikom o knjigovodstvu proračuna u FBiH i temeljem validne dokumentacije.

Usvojiti Pravilnik o plaćama i naknadama. U rješenjima o postavljenju službenika i namještenika navesti platni razred državnog službenika ili namještenika u koji se raspoređuje sukladno sistematizaciji i visinu pripadajućeg koeficijenta.

Plaću javnom pravobranitelju isplaćivati temeljem Odluke o postavljenju na tu funkciju.

Izdatke za putne troškove, energiju, komunikacijske i komunalne usluge koristiti samo do visine proračunom planiranih sredstava za te namjene.

U cilju osiguranja efikasnijeg sustava internih kontrola uz Pravilnik o načinu postupanja sa službenim vozilima usvojiti Normative potrošnje goriva i maziva i sačinjavati mjesečna izvješća o potrošnji. Radne putne naloge za automobile ispunjavati u skladu sa usvojenim internim aktom.

U skladu sa Smjernicama za jačanje internih kontrola kod proračunskih korisnika usvojiti Pravilnik o troškovima reprezentacije i Pravilnik o stručnom obrazovanju. Nastanak troškova reprezentacije pravdati validnom dokumentacijom u skladu sa Pravilnikom o knjigovodstvu u FBiH.

Postupati u skladu sa usvojenim internim aktom i kod prekoračenja odobrenog iznosa za troškove mobitela, vršiti refundiranje troškova od odgovorne osobe.

Preispitati opravdanost zaključivanja ugovora o najmu prostora za Carinski terminal budući da Ugovor koji je bio na snazi nije štitić općinske interese. Potrebno je stoga prije sklapanja ugovora u suradnji sa javnim pravobraniteljem precizno definirati odredbe ugovora kako isti ne bi štetio interesima općine.

Transfere pojedincima realizirati temeljem usvojenih smjernica i kriterija u visini planiranih sredstava u proračunu za te namjene.

U cilju dosljedne primjene, pravičnosti i transparentnosti usvojiti smjernice i kriterije i temeljem istih vršiti raspodjelu tekućih transfera neprofitnim organizacijama i udruženjima i samo do visine utvrđene u proračunu općine za te namjene.

Iznosi dani u izvješćima moraju biti usklađeni i pružati točne, istinite i pouzdane preglede po svim pozicijama u skladu sa načelima propisanim člankom 57. Zakona o proračunima u FBiH i člankom 23. Uredbe o računovodstvu proračuna u FBiH.

Usvojiti smjernice i kriterije za dodjelu sredstava kapitalnih transfera. Javni poziv za prikupljanje aplikacija za dodjelu ovih sredstava uputiti krajem tekuće godine za narednu godinu kako bi se na temelju pristiglih zahtjeva i programa mogla realnije planirati sredstva za ove namjene.

Osigurati dostavljanje izvješća o utrošku sredstava od strane klijenata i na taj način vršiti kontrolu namjenskog korištenja odobrenih sredstava.

Izdatke za kapitalne nabavke stvarati samo do visine određene proračunom za te namjene.

Na poziciji izdataka za nabavku stalnih sredstava evidentirati samo izdatke koji se odnose na nabavu sredstava u vlasništvu općine a sva druga davanja u nepovratne svrhe evidentirati na za to predviđenim kontima transfera.

Usvojiti procedure za reguliranje postupaka nabave roba, vršenje usluga i ustupanje radova. Uz donošenje proračuna sačinjavati i plan javnih nabava.

Prilikom nabavke roba i usluga postupati u cijelosti u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama BiH, te obavijest o izboru dobavljača objavljivati u Službenom glasniku kako je propisano člankom 40. istog Zakona.

Pokretanje postupka nabava temeljiti na donesenim odlukama od strane načelnika.

Sukladno Pravilniku o knjigovodstvu proračuna u FBiH voditi pomoćnu knjigu kapitalne imovine.

Usvojiti Pravilnik o popisu imovine, obveza i potraživanja.

Sukladno člancima 69. i 70. Pravilnika o knjigovodstvu proračuna u FBiH, izvršiti cjeloviti popis imovine općine i nakon izvršenog popisa sačiniti izvješće o rezultatima obavljenog popisa sa prijedlogom rashoda, otpisa te načinu likvidiranja i knjiženja eventualnih razlika. Izvršiti popis novčanih sredstava na računima općine i blagajni i izvršiti usklađivanje sa iskazanim stanjem u knjigovodstvu općine.

Prije sastavljanja godišnjih finansijskih izvješća, u skladu sa člankom 69. Pravilnika o knjigovodstvu proračuna u FBiH izvršiti usuglašavanje potraživanja i obveza po stanju na dan 31.12. Izvršiti popis potraživanja i obveza u skladu sa Zakonom o računovodstvu i reviziji u Federaciji BiH i Uredbom o računovodstvu proračuna u Federaciji BiH i Pravilnikom o knjigovodstvu proračuna u Federaciji BiH te nakon izvršenog popisa sastaviti izvješće o rezultatima popisa.

Potraživanja starija od godinu dana preknjižiti na sumnjiva i sporna potraživanja.

U suradnji sa općinskim pravobraniteljem sagledati i intenzivirati aktivnosti utuživanja potraživanja.

4. NALAZI I PREPORUKE

4.1 Sistem internih kontrola

Provedenom revizijom izvršena je procjena funkcioniranja sistema internih kontrola u Općini, kako bi se uvjerali jesu li uspostavljene interne kontrole, osiguravaju li iste potpunu primjenu i usklađenost sa zakonskim propisima, točnu i potpunu računovodstvenu evidenciju, kao i ekonomično, efikasno i efektivno trošenje javnih sredstava. Odgovornost na uspostavi sistema internih kontrola je na menadžmentu Općine a temelj funkcionalnog sistema internih kontrola je postojanje odgovarajućeg kontrolnog okruženja. **Polazni osnov za uspostavu kontrolnog okruženja je adekvatna organizacijska struktura i kvalitetni interni akti.**

Pravilnikom o unutarnjoj organizaciji općinskih službi za upravu Općine Tomislavgrad, kao polaznim aktom i sastavnim dijelom sistema internih kontrola, utvrđena je unutarnja organizacija općinskih službi za upravu, način rukovođenja, planiranje i realiziranje poslova, ovlasti i odgovornost državnih službenika i namještenika u obavljanju poslova, ukupan broj zaposlenih, opis i raspored poslova, te ostala pitanja koja se odnose na organizaciju rada. Navedenim Pravilnikom **nije sistematizirano mjesto internog revizora** što nije u skladu sa člankom 8. Zakona o internoj reviziji u javnom sektoru u FBiH, koji nalaže proračunskim korisnicima koji ne ispunjavaju kriterije za uspostavljanje jedinice interne revizije, upošljavanje najmanje jednog internog revizora. Po izjavi odgovornih u tijeku je izrada Izmjena i dopuna Pravilnika o unutarnjoj organizaciji i sistematizaciji.

Provedenom revizijom konstatirali smo kako su u Općini od 01.01.2013. godine u Općini temeljem ugovora o radu uposlili djelatnika na određeno vrijeme (od 01.01. do 31.12.2013. godine) za poslove interne kontrole. Zaposlenik je sa VSS ali ne posjeduje certifikat ovlaštenog revizora, što nije u skladu sa člankom 2. Pravilnika o internoj reviziji proračunskih korisnika.

U općini nisu imali **usvojen Pravilnik o internim kontrolama i internim kontrolnim postupcima. Tijekom obavljanja naše konačne revizije (srpanj 2013. godine) na uvid smo dobili Pravilnik o internoj kontroli koji je načelnik usvojio 19.04.2013. godine. Uvidom u isti konstatirali smo kako ne sadrži odredbe koje osiguravaju korištenje resursa** u skladu sa postavljenim ciljevima, istim nisu definirani i **procijenjeni rizici poslovanja** i utvrđene mjere za sprečavanje nastajanja neželjenih dešavanja u skladu sa člankom 62. Zakona o proračunima u FBiH.

Smjernicama za uspostavu i jačanje interne kontrole kod proračunskih korisnika, koje je donio Federalni ministar financija, proračunski korisnici na svim nivoima bili su u obvezi donijeti procedure navedene u Smjernicama, a rukovoditelji proračunskih korisnika poduzeti mjere za donošenje svih propisanih procedura. Provedenom revizijom konstatirali smo kako u Općini **nisu usvojili slijedeće interne akte:** Računovodstvene politike, Pravilnik o plaćama i naknadama, Pravilnik o javnim nabavama, Pravilnik o popisu imovine, obveza i potraživanja, Pravilnik o poklonima i reprezentaciji, Procedure i pravila korištenja, sigurnosti i zaštiti podataka IT sistema, Pravilnik o obrazovanju i usavršavanju uposlenih.

Računovodstvenim politikama u skladu sa Uredbom o računovodstvu proračuna u FBiH, trebali su precizirati, koje pomoćne knjige se vode u općini kao i način i broj sačinjavanja financijskih izvješća. Provedenom revizijom utvrdili smo da se u Općini od pomoćnih evidencija **ne vodi se knjiga stalnih sredstava.**

Općina je u skladu sa Zakonom o izmjeni zakona o proračunima u FBiH trebala preći na poslovanje preko riznice. Donošenjem odluke od strane predsjedavajućeg OV - a o uspostavi registra proračunskih korisnika općine Tomislavgrad (30.06.2011. godine), učinjen je prvi korak na uspostavi sustava rizničnog poslovanja, nakon kojeg je služba za proračun i financije trebala uspostaviti registar proračunskih korisnika. Do završetka naše revizije Registar nije bio uspostavljen, niti je donesena odluka kojom bi se utvrdio datum prelaska na poslovanje preko riznice.

Općina Tomislavgrad nije uspostavila adekvatan sistem Internih kontrola te stoga nema adekvatan nadzor nad ključnim procesima poslovanja u općini. Kada su u pitanju **kontrolne aktivnosti**, utvrdili smo da se u svim slučajevima ne provode dosljedno propisane procedure vezane za funkcioniranje sistema internih kontrola, što je imalo za posljedicu određene propuste u provođenju kontrolnih aktivnosti. Propusti se prije svega odnose na slijedeće: nevođenje pomoćnih evidencija za sve vrste vlastitih prihoda što je rezultiralo nepostojanjem adekvatne kontrole i nadzora nad naplatom vlastitih prihoda općine, ne donošenje internog akta za reguliranje javnih nabava, ne donošenje internog akta kojim bi se regulirali troškovi reprezentacije, ne donošenje odluke o vršenju popisa, popis stalnih sredstava nije urađen u cijelosti sukladno Pravilniku o knjigovodstvu proračuna u FBiH (nije sačinjen elaborat o popisu, nije izvršen popis novčanih sredstava, potraživanja i obveza) i stoga nije izvršeno usklađivanje istih sa stanjem iskazanim u knjigovodstvu. Nije prezentirana dokumentacija koja bi potvrdila da su nakon što su iscrpljene sve mogućnosti naplate dostavili spisak dužnika općinskom pravobranitelju i da je općinski pravobranitelj u skladu sa svojim dužnostima i ovlastima utužio kupce koji nisu izvršili svoju obvezu prema Općini za izvršene usluge.

Na osnovu evidencija u glavnoj knjizi sačinjena su financijska izvješća na dan 31.12.2012. godine, a kvartalno su rađena izvješća koja su slata županijskom ministarstvu financija. U općini nisu uz financijska izvješća izrađivali računovodstvene zabilješke u skladu sa člankom 23 Uredbe o računovodstvu proračuna u FBiH kojima se daje detaljna razrada i dopuna (pojašnjenja) podataka.

Usvojeni Pravilnik o internim kontrolama i internim kontrolnim postupcima, dopuniti, te istim definirati i procijeniti nivo rizika poslovanja po pojedinim procesima rada i utvrditi mjere za sprečavanje nastajanja neželjenih dešavanja.

Pravilnikom o unutarnjoj organizaciji službi za upravu u Općini Tomislavgrad - a u skladu sa Zakonom o internoj reviziji u javnom sektoru u Federaciji BiH sistematizirati radno mjesto internog revizora i istim propisati uvjete koje mora ispunjavati osoba za obavljanje poslova interne revizije u skladu sa člankom 2. Pravilnika o internoj reviziji proračunskih korisnika. Izvršiti popunu radnog mjesta u skladu sa Pravilnikom.

U skladu sa člankom 12 Uredbe o računovodstvu proračuna u FBiH voditi sve propisane pomoćne knjige (knjiga stalnih sredstava).

Uz finansijska izvješća izrađivati računovodstvene zabilješke u skladu sa člankom 23 Uredbe o računovodstvu proračuna u FBiH.

Uspostaviti kvalitetno kontrolno okruženje i funkcionalan sistem internih kontrola usvajanjem nedostajućih internih akata, u cilju efikasnog obavljanja poslova, smanjenja rizika od namjernih ili nenamjernih pogrešaka, dosljedne primjene zakona i ostalih propisa, poboljšati vršenje nadzora nad djelovanjem postojećeg sistema kontrola u cilju njegovog unapređenja.

Usvojiti Računovodstvene politike i njima precizno definirati računovodstveni sistem i finansijsko izvješćivanje u skladu sa međunarodnim računovodstvenim standardima.

Intenzivirati aktivnosti prelaska Općine na poslovanje putem riznice u skladu sa Zakonom o izmjeni zakona o proračunima u FBiH.

4.2 Proračun Općine za 2012. godinu

Sukladno članku 9. Zakona o proračunima u FBiH Općina je upravljanje proračunom i njegovu izradu temeljila na Dokumentu okvirnog proračuna (u daljem tekstu DOP), za period 2010. - 2012. godina. Proračun Općine za 2012. godinu kao i Odluku o izvršenju proračuna, kojom se uređuje način izvršavanja istog, usvojilo je Općinsko vijeće 27.01.2012. godine. Do usvajanja proračuna na snazi je bila Odluka o privremenom financiranju za period od 01.siječnja do 31.ožujka 2012. godine. Proračunom Općine planirani prihodi i primici, rashodi i izdaci iznosili su **14.955.800 KM**.

Zbog značajnog umanjenja ukupnih prihoda u odnosu na planirano, Općinsko vijeće je donijelo Odluku o izmjenama i dopunama proračuna, kojim su prihodi i primici, rashodi i izdaci smanjeni za 46% u odnosu na plan i iznosili su **8.148.080 KM**. Smanjenje prihoda posebno je izraženo kod neporeznih prihoda i to prihoda od hidroakumulacije koji su zbog sušne godine smanjeni za čak 69%, prihodi od koncesija smanjeni su za 71%.

Prema Godišnjem iskazu o izvršenju proračuna Općine ukupno iskazani prihodi i primici sa 31.12.2012. godine iznosili su **6.853.260 KM**, rashodi i izdaci **8.352.379 KM** i **višak rashoda nad prihodima** iskazan je u iznosu od **1.499.119 KM**, dok je u Izvješću o izvršenju proračuna za 2012. godinu, koji je usvojen od strane Općinskog vijeća 10.06.2013. godine i objavljenim u Službenom glasniku Općine, iskazani deficit u iznosu od 947.833 KM (razlika je 551.286 KM i nije pojašnjena). Odlukom o usvajanju proračuna za 2012. godinu, utvrđeno je da će se iskazani deficit (nije naveden iznos) sanirati kroz proračun za 2013. godinu a proračunom za 2013. godinu planirano je 509.200 KM za pokriće deficita iz ranijih godina.

Zbog svega navedenog, ne možemo potvrditi da su knjigovodstvene evidencije pouzdane i da se knjigovodstvo vodi u skladu sa načelima propisanim u članku 57. Zakona o proračunima u FBiH i da je iskazani deficit istinito i fer prikazan.

Računovodstvenim politikama ili posebnim internim aktom regulirati proces planiranja i donošenja proračuna. Knjigovodstvene evidencije temeljiti na načelima propisanim člankom 57. Zakona o proračunima u FBiH.

Pravilnik o internim kontrolama i internim kontrolnim postupcima dopuniti na način da se u istom utvrde i procijene rizici po svim procesima pa tako i procesu donošenja proračuna te donijeti mjere za otklanjanje rizika.

Godišnja izvješća sačinjavati u skladu sa Pravilnikom o financijskom izvješćivanju i godišnjem obračunu proračuna u FBiH, unosom podataka sa odgovarajućih ekonomskih kodova iz Glavne knjige.

Za iskazani deficit po završnom računu utvrditi način pokriva istoga u skladu sa člankom 17. Zakona o proračunima u FBiH.

4.3 Prihodi Općine

Ukupni prihodi i primici iskazani u **Godišnjem iskazu o izvršenju proračuna Općine za 2012. godinu** (u daljem tekstu GIP) iznose **6.853.260 KM**, od čega su prihodi od poreza **3.676.669 KM**, neporezni prihodi **2.260.648 KM**, prihodi po osnovu primljenih transfera od drugih nivoa vlasti i donacija **562.780 KM** te kapitalni primici od prodaje stalnih sredstava **353.162 KM**.

Prikupljanje javnih prihoda općine vrši se uplatom na depozitni račun u skladu sa Pravilnikom o načinu uplate javnih prihoda proračuna i izvanproračunskih fondova na teritoriju FBiH. Raspodjela poreznih prihoda utvrđena je Zakonom o pripadnosti javnih prihoda Federacije BiH i Zakonom o pripadnosti Hercegbosanske županije. Općina nije internim aktom regulirala način obračuna, naplate i kontrole naplate javnih prihoda u cilju boljeg praćenja i efikasnog izvršenja aktivnosti u okviru osnovne djelatnosti propisane Zakonom o principima lokalne samouprave. Županija putem B2 obrasca vrši raspodjelu javnih prihoda po općinama. Zbog neispravne raspodjele javnih prihoda na razini županije, Općina Tomislavgrad je podnijela tužbu protiv Ministarstva financija županije. Primjera radi 20% poreza na dobit koji u skladu sa navedenim Zakonom o pripadnosti javnih prihoda Hercegbosanske županije pripada općini, županija nije uplaćivala na računa iste.

U strukturi **prihoda od poreza** koji su prema prema GIP - u realizirani u iznosu od **3.676.669 KM**, što je **94%** od plana, najznačajnije stavke odnose se na prihode od neizravnih poreza u iznosu od 2.899.032 KM, prihode po osnovu poreza na dohodak u iznosu od 453.635 KM i prihode po osnovi poreza na imovinu u iznosu od 132.711 KM. Uvidom u Izvješće o izvršenju proračuna koje je usvojeno na Općinskom vijeću, konstatirane su razlike u odnosu na GIP. Primjera radi prihodi od neizravnih poreza iskazani više za 373 KM u odnosu na GIP.

Struktura neporeskih prihoda iskazanih u GIP-u u iznosu od 2.260.648 KM, što je 97% od plana, je slijedeća:

- prihodi od poduzetničkih aktivnosti realizirani u iznosu od 164.768 KM a odnose se na prihode od zemljišne rente, zakupa zemljišta 134.096 KM, prihode od iznajmljivanja poslovnih prostora 34.361 KM temeljem odluka OV - a (Odluke o davanju u zakup ostalog građevinskog zemljišta u svrhu postavljanja objekata mobilne telekomunikacije, stupova i mjerne opreme za mjerenje vjetropotencijala, Odluke o minimalnoj visini zakupnine za korištenje poslovnih prostora na području općine Tomislavgrad, Odluke o davanju u zakup Autobusnog kolodvora Tomislavgrad i dr).
- komunalne pristojbe realizirane su u iznosu od 128.090 KM, a administrativne pristojbe u iznosu od 118.082 KM temeljem Odluka OV - a o taksama za isticanje firme, Odluke o izmjenama i dopunama Odluke o općinskim komunalnim pristojbama, Odluke o izmjenama i dopunama Odluke o pristojbi za financiranje športa i tjelesne kulture.
- Posebne proračunske naknade i pristojbe realizirane su u iznosu od 1.266.760 KM a u najvećem dijelu odnose se na prihode od hidroakumulacije u iznosu od 867.652 KM (koje su realizirane samo 87% od plana) i koje su ostvarene u skladu sa Zakonom o izdvajanju i usmjeravanju dijela prihoda poduzeća ostvarenog korištenjem hidroakumulacijskih objekata. Na temelju zaključka Doma naroda Parlamenta FBiH (DN broj 02-02-874/09 od 30. srpnja 2009. godine), a u svezi sa usvajanjem izmjena i dopuna navedenoga Zakona, općine su dužne od prikupljenih sredstava u iznosu od minimalno 50% tih naknada investirati u infrastrukturne projekte područja koja su oštećena hidroakumulacijom. **Uvažavajući navedeno, kao i da nije prezentirana relevantna dokumentacija, ne možemo potvrditi da su prihodi ostvareni po ovom osnovu namjenski trošeni.** Naknade za uređenje građevinskog zemljišta u ostvarene su iznosu od 56.219 KM, te ostale općinske naknade u iznosu od 219.167 KM. Općina je vršila prikupljanje namjenskih naknada

(naknade za uređenje građevinskog zemljišta, naknada za dodijeljeno građevinsko zemljište i korištenje građevinskog zemljišta) na posebnom transakcijskom računu, u skladu sa Zakonom o građevinskom zemljištu, kojim je propisana namjena ovih naknada. Međutim, u Izvješću o izvršenju proračuna za 2012. godinu nije dan pregled uplata niti utroška sredstava posebnih namjena, naknada i pristojbi po federalnim zakonima u iznosu od 231.576 KM, od kojih se najveći dio odnosi na cestovne naknade u iznosu od 119.062 KM.

- Naknade po osnovu zaštite od prirodnih i drugih nepogoda evidentirane su na ovoj poziciji u iznosu od 59.559 KM. Namjensko trošenje ovih sredstava trebalo je biti definirano odlukom Općinskog vijeća. U tijeku revizije nije dostavljena takva odluka, niti su nam prezentirani Program razvoja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća i Plan utroška sredstava koji donosi Općinski štab civilne zaštite i na koji načelnik općine daje suglasnost. Uvidom u izvješće o izvršenju proračuna konstatirali smo kako nije dan pregled utroška ovih sredstava. Zbog svega navedenog ne možemo potvrditi namjensko trošenje ovih sredstava.

Prihodi ostvareni po osnovu naknada za uređenje građevinskog zemljišta, dodijeljenog zemljišta, korištenje građevinskog zemljišta, naknada za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća i naknada hidroakumulacije, nisu pravilno iskazani jer je dio prihoda za neutrošena namjenska sredstva sa 31.12.2012. godine, trebalo iskazati na poziciji vremenskih razgraničenja, sukladno Naputku o otvaranju posebnih namjenskih računa, načinu planiranja, prikupljanja, evidentiranja i raspolaganja sredstvima s posebnih namjenskih transakcijskih računa i federalnim računovodstvenim politikama.

Općina **nije usvojila Pravilnik o evidentiranju, prikupljanju i naplati neporeskih prihoda**, kojim su trebali definirati način evidentiranja, prikupljanja i naplate neporeskih prihoda, pravni temelj obračunavanja neporeskih prihoda, stvaranje obveze plaćanja neporeskih prihoda od strane obveznika, način evidentiranja od momenta zaduženja do konačne naplate od strane nadležne službe, kao i način prikupljanja, evidentiranja i trošenja namjenskih prihoda.

Nakon provedene revizije dokumentacije vezane za prikupljanje neporeskih prihoda **ne možemo potvrditi** da su **interne kontrole u ovom procesu u cijelosti uspostavljene. Ne vodi se pomoćna evidencija vlastitih prihoda po resornim službama, pa samim tim ne vrši se niti usklađivanje sa knjigovodstvom.** Smatramo da bi svaka služba trebala vršiti dnevno ažuriranje baze podataka i do nekog utvrđenog roka u mjesecu dostavljati izvješća na uvid službi za financije radi analize i poduzimanja mjera naplate. Praćenje prikupljanja prihoda mora biti redovita aktivnost rukovodećih djelatnika službi što u Općini nije slučaj, jer primjera radi po osnovu naknada za dodijeljeno građevno zemljište po evidenciji Službe za geodetske poslove, imovinsko pravne-poslove i katastar nekretnina, vode se dugovanja u ukupnom iznosu od 411.511 KM od kojih neka potiču iz perioda prije 2000. godine a najveći iznos od 153.757 KM potiče iz 2011. godine.

U strukturi primljenih transfera i donacija iskazanih u GIP -u u iznosu od **562.780 KM** iznos od 44.543 KM odnosi se na primljene potpore od Republike Hrvatske za tri škole u Tomislavgradu (OŠ Prisoje 12.729 KM, OŠ Šujica 22.893 KM i Glazbena škola 8.908 KM), iznos od 143.855 KM odnosi se na primljene transfere od Federacije i županije za projekte infrastrukture, saniranje deponija, te za projekte vodoopskrbe, iznos od 216.602 KM odnosi se na potpore od Federacije i županije za projekte infrastrukture, saniranje poplava, a iznos od 157.421 KM odnosi se na primljene grantove od Fonda za zaštitu okoliša za izgradnju vodoopskrbe i kanalizacije (100.000 KM) i od Fondacije za održivi razvoj „Odradž“ za cjevovod Vrilo (57.421 KM).

Nije prezentirana dokumentacija na osnovu koje bi se potvrdilo na koji način se vrši planiranje prihoda iz proračuna županije evidentiranim na poziciji potpora. Uvidom u knjigovodstvenu evidenciju primljenih sredstava transfera i donacija konstatirali smo da su isti evidentirani u knjigovodstvu bez popratne dokumentacije kao temelj za knjiženje (samo na temelju izvoda) što nije u skladu sa načalima propisanim člankom 57. Zakona o proračunima u FBiH.

Donijeti interni akt kojim će se regulirati način obračuna, kontrola i nadzor naplate javnih prihoda Općine

Usvojiti Pravilnik o evidentiranju, prikupljanju i naplati neporeznih prihoda i istim definirati način evidentiranja, prikupljanja i naplata neporeznih prihoda, pravni temelj obračunavanja neporeznih prihoda, stvaranje obveze plaćanja neporeznih prihoda od strane obveznika, način evidentiranja od momenta zaduženja do konačne naplate od strane nadležne službe i vršenja kontrole i nadzora nad naplatom neporeznih prihoda.

Pratiti izvršenje neporeznih prihoda po svim vrstama, sačinjavati pomoćne evidencije za iste i usklađivati ih sa stanjem u knjigovodstvu. U cilju transparentnosti u izvješću o izvršenju proračuna sačinjavati pregled utroška namjenskih sredstava.

Osigurati evidentiranje primljenih grantova za tekuće potpore, projekte ili programe u skladu sa Pravilnikom o knjigovodstvu proračuna u FBiH i temeljem validne dokumentacije.

4.4 Rashodi i izdaci

U Godišnjem iskazu o izvršenju proračuna Općine rashodi i izdaci za 2012. godinu iskazani su u iznosu od **8.352.379 KM**, od čega su troškovi po osnovu bruto plaća u iznosu od 1.835.330 KM, naknade troškova zaposlenih u iznosu od 556.232 doprinosi poslodavca 192.711 KM, izdaci za materijal i usluge 1.568.480 KM, izdaci po osnovu tekućih grantova 2.618.310 KM, kapitalni izdaci za nabavu imovine 1.218.681 KM i kapitalni transferi 359.346 KM.

4.4.1 Bruto plaće i naknade zaposlenih

Bruto plaće zaposlenih iskazane su u iznosu od **1.835.330 KM** što je manje od plana za 15%. Plaće su obračunate i isplaćivane temeljem Odluke općinskog vijeća o utvrđivanju platnih razreda i koeficijenata za plaće državnih službenika i namještenika u tijelima uprave općine Tomislavgrad. Na temelju navedene odluke, načelnik Općine donosio je rješenja o postavljenju ali nije donosio rješenja o visini koeficijenta. U Općini nisu usvojili Pravilnik o plaćama i naknadama. Osnovica za plaću određena je Odlukom općinskog načelnika o utvrđivanju osnovice za obračun plaće za 2012. godinu u iznosu od 114,05 KM. Minuli rad obračunavao se po koeficijentu 0,6% za navršenu godinu staža. Plaća načelnika, predsjedavajućeg općinskog vijeća (profesionalizirana je funkcija) i javnog pravobranitelja obračunavala se u skladu sa Odlukom o utvrđivanju koeficijenata za plaće dužnosnika općine Tomislavgrad. Općinski pravobranitelj za područje Tomislavgrada i Kupresa postavljen je temeljem odluke općinskog vijeća od 14.01.2004. godine na period od 8 godina. Imenovanje je isteklo u siječnju 2012. godine a tijekom revizije nije nam prezentirana nova odluka o postavljenju iako je isti redovito primao plaću.

Naknade troškova zaposlenih iskazane u iznosu od 556.232 KM što je 19% više od plana, obračunavale su se u skladu sa Uredbom o naknadama i drugim materijalnim pravima iz radnog odnosa službenika u Hercegbosanskoj županiji i njenim izmjenama i dopunama. Struktura isplaćenih naknada je slijedeća:

- **naknade za topli obrok** (za dane provedene na poslu) isplaćene su u iznosu od 347.985 KM u skladu sa Zaključkom načelnika u visini 15 KM dnevno tijekom cijele godine donesenim a na temelju članka 31. Kolektivnog ugovora.
- **Regres** je isplaćen u iznosu od 41.600 KM temeljem zaključka načelnika u visini 400 KM linearno za sve zaposlene.
- **naknade za prijevoz djelatnika** isplaćivane su u skladu sa Uredbom o naknadama i drugim materijalnim pravima iz radnog odnosa službenika u Hercegbosanskoj županiji i njenim izmjenama i dopunama na temelju zahtjeva djelatnika i rješenja načelnika ali prema cjenovniku registrirane autoprijevoznike kuće o visini dnevne karte iz 2005. godine. U skladu sa navedenom uredbom, prijevoz se plaćao službenicima čije je mjesto stanovanja udaljeno od posla najmanje 4 km u visini mjesečne karte u javnom prijevozu. Za ove naknade tijekom 2012. godine isplaćeno je 111.971 KM.
- **Otpremnine zbog odlaska u mirovinu** isplaćene u iznosu od 17.298 KM u skladu sa Uredbom a temeljem Rješenja načelnika u visini šest (6) plaća koje je službenik ostvario u

mjesecu u kojem je ostvario pravo na mirovinu. Odlukom o plaćama i naknadama izabranih dužnosnika, državnih službenika i namještenika u općinskoj upravi Tomislavgrad i Rješanja načelnika.

Usvojiti Pravilnik o plaćama i naknadama. U rješenju o postavljenju službenika i namještenika navesti platni razred državnog službenika ili namještenika u koji se raspoređuje sukladno sistematizaciji i visinu pripadajućeg koeficijenta.

Plaću javnom pravobranitelju isplaćivati temeljem Odluke o postavljenju na tu funkciju.

4.4.2 Izdaci za materijal i usluge

U Godišnjem iskazu o izvršenju budžeta za 2012. godinu, **izdaci za materijal i usluge** iskazani su u iznosu od **1.568.480 KM** što je 5 % više od plana a odnose se na: izdatke za putne troškove 30.401 KM, izdatke za energiju 205.047 KM, izdatke za komunikacijske i komunalne usluge 794.876 KM, izdatke za nabavu materijala 27.577 KM, izdatke za usluge prijevoza i gorivo 39.197 KM, izdatke za najam imovine 179.672 KM, izdatke za tekuće održavanje 12.319 KM, izdatke za osiguranje i bankarske usluge 19.708 KM te ugovorene i druge usluge u iznosu od 259.682 KM. Uvidom u Izvješće o izvršenju proračuna koje je usvojeno od strane Općinskog vijeća ovi troškovi iskazani su u iznosu od 1.461.108 KM, razlika od 107.372 KM nije pojašnjena, što u najmanju ruku ukazuje na slabost internih kontrola i u ovom procesu.

Struktura ovih izdataka je sljedeća:

Izdaci za putne troškove iskazani su u iznosu od 30.401 KM što je za **35% više od plana** od čega su samo troškovi dnevnica u inozemstvo u iznosu od 16.058 KM.

Izdaci za energiju realizirani su u iznosu od 205.047 KM što je za **7% više od plana** i u najvećem dijelu odnose se na javnu rasvjetu (88.157 KM), na nabavu lož ulja (58.852 KM), električnu energiju za zgradu općine (28.243 KM), troškove električne energije za Carinski terminal temeljem ugovora o najmu (19.555 KM).

Na poziciji **izdataka za komunikacijske i komunalne usluge**, koji su realizirani u iznosu od 794.876 KM što je **8% više od plana**, na komunikacijske usluge odnosi se 47.481 KM od čega na mobilne telefone 19.945 KM. Zaključkom načelnika (02-14-1742/09 od 16.10.2009. godine) korištenje službenog mobitela limitirano je na iznos od 50 KM mjesečno po korisniku za 16 djelatnika općine sa spiska koji smo dobili na uvid. Načelnik je u skladu sa navedenim zaključkom imao pravo na neograničenu potrošnju. Uvidom u navedeni spisak konstatirali smo da je načelnik tijekom 2012. godine potrošio za troškove mobitela ukupno 9.998 KM. Iako Zaključkom načelnika niti posebnom odlukom nije navedeno, troškovi za mobilni telefon plaćali su se i predsjedavajućem općinskog vijeća u visini od 60 KM mjesečno. Provedenom revizijom utvrdili smo da se nije vršilo refundiranje troškova za prekoračenje odobrenog iznosa za troškove mobitela tijekom 2012. godine, ali tijekom obavljanja revizije u srpnju 2013. godine, prezentirali su nam dokumentaciju koja potvrđuje da je izvršeno refundiranje od odgovornih službenika za prekoračene troškove mobilnih telefona iz 2012. godine. **Izdaci za komunalne usluge** iskazani u iznosu od 747.395 KM u najvećem dijelu odnose se na izdatke zimskog održavanja cesta i lokalnih putova u općini u iznosu od 549.512 KM te na održavanje čistoće u iznosu od 99.999 KM.

Izdaci za **prijevoz i gorivo** iskazani su u iznosu od 39.197 KM. Ovi troškovi regulirani su Pravilnikom o korištenju službenih automobila iz 2008. godine i Zaključkom načelnika o korištenju službenih automobila od 16.10.2009. godine. U članku 2. Pravilnika pravo na korištenje službenog automobila 24 sata dnevno po potrebi ima načelnik i predsjednik općinskog vijeća. Međutim uz isti nisu usvojili Normative potrošnje goriva i maziva po automobilu. Provedenom revizijom konstatirali smo da su se radni putni nalozi za automobile ispunjavani pravilno izuzev radnih naloga za automobil koji koristi načelnik koji su pravdani bez unošenja početne i krajnje kilometraže.

Izdaci za nabavu materijala i sitnog inventara u iznosu od 27.577 KM odnose se na nabavu uredskog materijala, računarskog materijala, sredstava za čišćenje, sitan alat i inventar.

Izdaci za najam imovine, realizirani su u iznosu od 179.672 KM što je 56% više od plana. Uvidom u dokumentaciju vezanu za ove izdatke konstatirali smo sljedeće: općina je zakupila od poduzeća „Agroman“ d.o.o. iz Tomislavgrada poslovne prostorije temeljem ugovora iz 2005. godine (zaključen na 18 mjeseci) i koje je dala na korištenje Carinarnici Tomislavgrad, za potrebe djelatnosti carinskog terminala. U skladu sa člankom 4. ugovora o najmu, općina je poduzeću „Agroman“ plaćala mjesečnu zakupninu u iznosu od jedne

polovine ostvarenih prihoda na terminalu a troškove telefona, vode i struje djelila sa zakupodavateljem u omjeru 50%. Smatramo da određivanje visine zakupnine na ovakav način nepovoljan odnosno ne štiti interese Općine. Ugovor se nije produljivao nakon isteka tih 18 mjeseci ali je ostao na snazi i dolaskom novog načelnika tijekom 2012. godine. Nakon provedenog stečajnog postupka nad poduzećem „Agroman“ to poduzeće je preuzelo poduzeće „Nevistić- commerc“ d.o.o., sa kojim je nastavljena suradnja pod istim uvjetima iako nije potpisan ugovor.

Ugovorene i druge usluge iskazane su u iznosu od 259.682 KM a u okviru istih najznačajnije stavke odnose se na:

- **izdatke za reprezentaciju** realizirane u iznosu od 40.569 KM. Provedenom revizijom dokumentacije vezane uz ove troškove konstatirali smo da se izdaci pravdaju računima bez priložene specifikacije vrste troška i povoda učinjenog troška. U Općini **nisu usvojili interni akt koji regulira nastanak ovih troškova.**

- **Izdaci za stručno obrazovanje** iskazani su u iznosu od 2.336 KM ali nisu regulirani internim aktom kojim bi se utvrdilo tko ima pravo na stručno obrazovanje, do kojeg iznosa i način na koji će se isto realizirati.

- **Izdaci za ugovorene usluge odnose se na:** izdatke za obavljanje privremenih i povremenih poslova čišćenja temeljem ugovora u iznosu od 3.100 KM, naknade za rada komisija koje je zaključcima imenovao općinski načelnik u iznosu od 25.853 KM, izdatke za rad vijećnika-skupštinskih zastupnika u iznosu od 30.150 KM. Naknade vijećnicima obračunavale su se i isplaćivale temeljem zaključka predsjedavajućeg Općinskog vijeća u visini mjesečnog paušala od 60 KM, a 120 KM po održanoj sjednici i 30 KM po održanoj sjednici stalnog radnog tijela. Zamjeniku predsjedavajućeg Općinskog vijeća u skladu sa Zaključkom utvrđen je mjesečni iznos naknade u iznosu od 300 KM na ime obveza pomaganja predsjedavajućem i troškove mobilnog telefona. Uvidom u dokumentaciju vezanu za nastanak ovih troškova konstatirali smo da su se na naknade obračunavali i uplaćivali porezi i doprinosi sukladno zakonskim propisima.

Izdatke za putne troškove, energiju, komunikacijske i komunalne usluge načiniti samo do visine proračunom planiranih sredstava za te namjene.

U cilju osiguranja efikasnijeg sustava internih kontrola uz Pravilnik o načinu postupanja sa službenim vozilima usvojiti Normative potrošnje goriva i maziva i sačinjavati mjesečna izvješća o potrošnji. Radne putne naloge za automobile ispunjavati u skladu sa usvojenim internim aktom.

Preispitati opravdanost zaključivanja ugovora o najmu prostora za Carinski terminal budući da Ugovor koji je bio na snazi nije štitić općinske interese. Potrebno je stoga prije sklapanja ugovora u suradnji sa javnim pravobraniteljem precizno definirati odredbe ugovora kako isti ne bi štetio interesima općine.

Sukladno Smjernicama za jačanje internih kontrola kod proračunskih korisnika usvojiti Pravilnik o troškovima reprezentacije i Pravilnik o stručnom obrazovanju a u cilju racionalizacije troškova. Nastanak troškova reprezentacije pravdati validnom dokumentacijom u skladu sa Pravilnikom o knjigovodstvu u FBiH.

Postupati sukladno usvojenim internim aktom i kod prekoračenja odobrenog iznosa za troškove mobitela, vršiti refundiranje troškova od odgovorne osobe.

4.4.3 Tekući transferi (grantovi)

U Godišnjem izvješću o izvršenju proračuna Općine za 2012. godinu tekući transferi iskazani su u iznosu od **2.618.310 KM** što je u odnosu na plan više za 17%. Uvidom u Izvješće o izvršenju proračuna za 2012. godinu koji je prezentiran i usvojen od strane Općinskog vijeća kao i u obrascu Posebni podaci o tekućim i kapitalnim transferima, izdaci za tekuće transfere iskazani su u iznosu od 2.472.110 KM (manje za 146.200 KM) a razlika nije pojašnjena. Ovakav način sačinjavanja izvješća nije sukladan članku 23 Uredbe o računovodstvu proračuna u FBiH koji nalaže da financijska izvješća moraju pružati točan, istinit i pouzdan pregled svih pozicija niti članku 7 Pravilnika o financijskom izvješćivanju i godišnjem obračunu u FBiH. Ne možemo stoga potvrditi da se knjigovodstvo vodi po načelima propisanim člankom 57.zakona o proračunima u FBiH.

U strukturi realiziranih tekućih transfera, na transfere drugim nivoima vlasti odnosi se 31.670 KM, na transfere pojedincima iznos od 755.566 KM, na transfere neprofitnim organizacijama 1.814.997 KM, subvencije privatnim poduzećima 16.076 KM i na kamate za domaće pozajmljivanje 3.290 KM.

Transferi drugim nivoima vlasti realizirani u visini od 31.670 KM što je 5% više od plana a odnose se na transfere za izbore (30.170 KM) temeljem Odluke o visini naknade za rada biračkih odbora i mobilnih timova u provođenju općinskih izbora i isplatu od 1.500 KM za MZ Mandino selo.

Grantovi pojedincima realizirani u iznosu od 755.566 KM odnose se na sljedeće: jednokratne pomoći u iznosu od 24.955 KM isplaćene temeljem pismenih zahtjeva za pomoć pri liječenju ili za stanje teške socijalne potrebe. U općini **nisu usvojili kriterije za dodjelu ovih jednokratnih pomoći**. Odluku o visini pomoći donosi tročlano povjerenstvo kojeg čine Pomoćnik načelnika za opću upravu, Viši samostalni referent za rad, zdravstvo i socijalnu problematiku i ravnatelj Centra za socijalnu skrb. Povjerenstvo temeljem zahtjeva ali bez utvrđenih kriterija predlaže iznos pomoći koji na koncu odobrava Načelnik. Ostali grantovi pojedincima odnose se na isplate stipendija studentima u iznosu od 50.550 KM sukladno Odluci o studentskim stipendijama općine Tomislavgrad (01-02-1119/11 od 30.06.2011. godine) a temeljem Rješenja općinskog načelnika o dodjeli stipendija studentima sa područja općine i ugovora sklopljenih sa studentima, transfere veterinarskoj stanici u iznosu od 83.042 KM u skladu sa Odlukom o sufinanciranju veterinarskih usluga obiteljskim gospodarstvima a na temelju mjesečnih izvješća o izvršenim veterinarskim uslugama, subvencije kamata 9.611 KM temeljem Odluke o subvencioniranju kamata na kredite odobrene kod poslovnih banaka za poljoprivrednu i drugu proizvodnju iz proračuna općine, nabava voćnih sadnica 15.750 KM. Transferi za posebne namjene realizirani u iznosu od 570.910 KM odnose se na transfere za posebne namjene nastale usljed elementarnih nepogoda u iznosu od 136.159 KM u skladu sa Odlukom načelnika koji je u funkciji zapovjednika stožera Civilne zaštite a temeljem ispostavljenih faktura od dobavljača usluga prijevoza vode na požarišta, usluge rada bagera za raščišćavanje terena. Iznos od 434.751 KM odnosi se na transfere za prijevoz učenika autoprijevoznicima na području općine temeljem Odluke Općinskog vijeća o prijevozu i subvencioniranju troškova prijevoza učenika osnovnih i srednjih škola na području općine.

Grantovi neprofitnim organizacijama za 2012. godinu iskazani u GIP - u iznosili su 1.814.997 KM što je 20% više od plana realizirani su na slijedeći način: **grantovi za školstvo** u iznosu od 554.024 KM realizirani su u skladu sa Odlukom o izvršenju proračuna i proračunom za 2012. godinu za financiranje materijalnih troškova za osnovnih škola na teritoriju općine, dječjeg vrtića, glazbene škole kao i Centra za posebne potrebe. Općina je utemeljitelj JU Dječiji vrtić i financira plaće djelatnika a materijalne troškove vrtić osigurava vlastitom djelatnošću. Vrtiću su mjesečno prebacuju tranše u visini 1/12 planiranih sredstava i proračunu u iznosu od 160.000 KM. **Grantovi za socijalnu i zdravstvenu skrb** realizirani su u iznosu od 471.437 KM a odnose se na transfere za Crveni križ 18.000 KM, JU Centar za socijalnu skrb 161.088 KM, smještaj u ustanove 168.024 KM, Starački dom 45.000 KM, mrtvozorsto 5.000 KM, Hitna pomoć 50.000 KM i subvencioniranje snabdijevanja pitkom vodom 22.325 KM. Temeljem zakona o socijalnoj skrbi HBŽ, osnivač Centra za socijalnu skrb i njegov financijer je općina. Navedenim zakonom propisano je da općina osigurava smještaj invalidnih osoba u općini. Temeljem navedenog zakona općina planira u svom proračunu sredstva za ove namjene i mjesečno uplaćuje 1/12 za socijalnu skrb i troškove smještaja. **Grantovi za šport** realizirani su u iznosu od 189.662 KM temeljem programa rada i usvojenog proračuna za ove namjene ali bez usvojenih smjernica i kriterija koje bi osigurale transparentnost dodjele istih. Općina financira 13 športskih klubova različitih športova na području općine kao i troškove korištenja športskih objekata (zakup termina u dvoranama), troškove školskih športskih natjecanja.

Uvidom u dokumentaciju konstatirali smo da su korisnici grantova dostavljali izvješća o utrošku sredstava općini. **Grantovi udrugama** realizirani su u iznosu od 116.567 KM u skladu sa planiranim sredstvima u proračunu za te namjene temeljem zaključaka općinskog načelnika. Isplata sredstava političkim strankama u iznosu od 39.146 KM vršena je na temelju odluke o sufinanciranju političkih stranaka koje su zastupljene u Općinskom vijeću općine Tomislavgrad. **Grantovi ostalim društvenim djelatnostima** realizirani u iznosu od 430.598 KM. Temeljem planiranih sredstava u proračunu općine vršene su isplate Radio Tomislavgrad, Kulturno-informativnom centru, Franjevačkom muzeju, Vatrogasnom društvu i raznim kulturno-umjetničkim društvima općine. Provedenom revizijom dokumentacije vezane za isplate ovih sredstava konstatirali smo da su korisnici dostavljali općini izvješća o utrošku sredstava.

Transfere pojedincima realizirati temeljem usvojenih smjernica i kriterija u visini planiranih sredstava u proračunu za te namjene.

U cilju dosljedne primjene, pravičnosti i transparentnosti usvojiti smjernice i kriterije i temeljem istih vršiti raspodjelu tekućih transfera neprofitnim organizacijama i udruženjima i samo do visine utvrđene u proračunu općine za te namjene.

Iznosi dani u izvješćima moraju biti usklađeni i pružati točne, istinite i pouzdane preglede po svim pozicijama u skladu sa načelima propisanim člankom 57. Zakona o proračunima u FBiH i člankom 23. Uredbe o računovodstvu proračuna u FBiH.

4.4.4 Kapitalni izdaci i transferi

Kapitalni izdaci iskazani u Godišnjem iskazu o izvršenju proračuna Općine za 2012. godinu u iznosu od **1.578.027 KM**, (što je 15% više od plana) a odnose se na izdatke na stalnih sredstava u iznosu od 1.218.681 KM i kapitalne transfere u iznosu od 359.346 KM. U Općini su usvojili Program kapitalnih investicija za 2012. godinu koji je u odnosu na prethodnu godinu manji za 17% a kojim su po planirani prioritetni projekti razvoja prometnica, vodosustava, projekata iz oblasti kulture i športa, ekologije, arheoloških istraživanja.

Izdaci za nabavu stalnih sredstava (1.218.681 KM) odnose se na izgradnju raznih objekata ukupne vrijednosti 729.900 KM od čega se na objekte vodovoda i kanalizacije odnosi 355.480 KM (izgradnja vodovodnog podsustava Crvenice 120.465 KM, izgradnju cjevovoda Vojkovići 98.932 KM, cjevovoda Vrilo 81.432 KM, izgradnja distribucije Mandino selo-Lipa 15.000 KM, izgradnja kanalizacije II faza 30.000 KM), izgradnju puteva 249.917 KM (asfaltiranje ceste oko Buškog jezera 134.418 KM, izgradnja i rekonstrukcija pločnika, ograda, vanjske rasvjete 67.485 KM, izgradnja ulice u naselju Bobar II 15.000 KM, asfaltiranje ceste u Stipančićima 19.994 KM), izgradnja spomenika gastarbajterima 57.000 KM.

Izdaci za rekonstrukciju i investicijsko održavanje u iznosu od 359.611 KM odnose se na uređenje okoliša zgrade općine 146.017 KM, saniranje gradskih ulica i lokalnih cesta 76.900 KM, održavanje javne rasvjete 86.379 KM.

Objekti vodovoda i kanalizacije, lokalne i gradske ceste, pločnici i rasvjeta vode se u knjigovodstvu općine, pa su stoga ulaganja u iste planirani i realizirani sa pozicije izdataka za nabavu stalnih sredstava i izdataka za rekonstrukciju i investicijsko održavanje. .

Za nabavku opreme utrošeno je 89.323 KM, od čega je oprema za digitalizaciju katastra 16.146 KM, plaćanje lizinga za nabavku vozila za općinu 29.518 KM, nabavku kompjutorske opreme 19.125 KM, nabavku vatrogasne opreme 26.111 KM, za nabavku sredstava u obliku prava u iznosu od 39.848 KM.

Uvidom u dokumentaciju vezanu za izdatke na nabavu stalnih sredstava konstatirali smo da su izdaci za pojedine nabave prekoračili proračunom planirane iznose za te namjene (saniranje gradskih ulica, asfaltiranje ceste oko Buškog jezera), da izgradnja spomenika gastarbajterima nije planirana proračunom a izdatke za nabavku vatrogasne opreme trebalo je knjigovodstveno evidentirati na poziciji kapitalnih transfera jer se radi o davanju nepovratnih sredstava.

Izdaci za kapitalne transfere realizirani u iznosu od 359.346 KM od čega su transferi mjesnim zajednicama u iznosu od 52.830 KM. Općina je za ove namjene u proračunu planirala 150.000 KM i u travnju 2012. godine uputila javni poziv za sufinanciranje akcija u MZ - a uz obvezu kandidiranja projekata za izgradnju ili saniranje objekata infrastrukture, cesta, vodovoda, groblja sportskih terena i dr. Provedenom revizijom dokumentacije vezane za ove transfere konstatirali smo da su vršene isplate mjesnim zajednicama temeljem zaključaka načelnika ali bez priloženih programa. Nije nam prezentirana dokumentacija iz koje bi se mogli uvjeriti da je izbor projekata vršilo Povjerenstvo koje je trebao imenovati načelnik sukladno odredbama u javnom pozivu. Nisu nam prezentirane smjernice i kriteriji za dodjelu sredstava kapitalnih transfera. Smatramo da je javni poziv trebao biti upućen prije usvajanja proračuna, odnosno da se na temeljem javnog poziva te prikupljenih programa i zahtjeva za kapitalnim investicijama trebalo planirati u sredstva proračunu sredstva za kapitalne izdatke.

Kapitalni transferi neprofitnim organizacijama iskazani u iznosu od 256.690 KM odnose se na sredstva za izgradnju tribina na gradskom stadionu 62.798 KM, dovršenje Centra za osobe sa posebnim potrebama 22.278 KM, rekonstrukcije osnovnih škola „Stjepana Radića“ 53.955 KM, „Ivan Mažuranić“ 54.228 KM, „Fra. M. Čuić“ 23.439 KM, izrada žrtvoslova 10.000 KM, arheološka istraživanja 5.030 KM.

Kapitalni transferi javnim poduzećima realizirani su u iznosu od 46.635 KM a odnose se na sredstva u iznosu od 10.000 KM za izgradnju stacionara Doma zdravlja (sredstva planirana u proračunu), uklanjanje devastiranih objekata 16.983 KM, sredstva prebačena JKP Tomislavgrad temeljem zaključka načelnika za nabavu nove crpke za vodocrpilište Ostrožac, dijelova za kamion gradske čistoće metlica) 10.722 KM

Usvojiti smjernice i kriterije za dodjelu sredstava kapitalnih transfera. Javni poziv za prikupljanje aplikacija za dodjelu ovih sredstava uputiti krajem tekuće godine za narednu godinu kako bi se na temelju pristiglih zahtjeva i programa mogla realnije planirati sredstva za ove namjene.

Osigurati dostavljanje izvješća o utrošku sredstava od strane klijenata i na taj način vršiti kontrolu namjenskog korištenja odobrenih sredstava.

Izdatke za kapitalne nabave stvarati samo do visine određene proračunom za te namjene.

Na poziciji izdataka za nabavku stalnih sredstava evidentirati samo izdatke koji se odnose na nabavu sredstava u vlasništvu općine, a sva druga davanja u nepovratne svrhe evidentirati na za to predviđenim kontima transfera.

4.5 Javne nabave

Revizijom postupka javnih nabava u Općini bile su obuhvaćene nabave koje su se provodile tijekom 2012. godine, sa ciljem utvrđivanja je li se kod dodjele ugovora za nabave roba i usluga i kod vršenja radova postupalo sukladno procedurama definiranim Zakonom o javnim nabavama BiH. Općina nije internim aktom regulirala proces javnih nabava niti je izradila Plan nabava za 2012. godinu. Općinski Načelnik je rješenjem formirao povjerenstvo za javne nabave a prema izvješću o radu povjerenstva općina je provela u tijeku 2012. godine 26 postupaka nabava od čega je sedam (7) nabava po otvorenom postupku, (19) devetnaest konkurentskim zahtjevom. Povjerenstvo nije navelo koliko je postupaka bilo direktnim postupkom

Izvršili smo uvid u slijedeće nabave roba, usluga i radova: nabava goriva za vozila općine (otvoreni 26.855 KM), izgradnja kanalizacije Tomislavgrada I faza (otvoreni 309.845 KM), saniranje lokalnih cesta i izrada horizontalne prometne signalizacije (otvoreni 273.794 KM), rekonstrukcija dvije ulice u Šuici (konkurentski 59.446 KM), nasipanje puta u naselju Stipanići (konkurentski 19.989 KM), izgradnja donjeg sloja ulice u naselju Bobara II (konkurentski 19.410 KM).

Provedenom revizijom dokumentacije vezane za navedene nabave konstatirano je slijedeće: načelnik nije donosio odluke o pokretanju postupka; povjerenstvo za nabave imenovano od strane načelnika u skladu sa člankom 7 Zakona o javnim nabavama, vršilo je verificiranje i rangiranje prispjelih ponuda, sačinjavalo zapisnik o verificiranju i davalo prijedloge na temelju kojih je Načelnik donosio odluke za sklapanje ugovora sa najpovoljnijim ponuđačima; elektronskim putem su po izjavi odgovornih slali izvješće Agenciji o provedenim nabavama iako nam nisu prezentirali dokaz o istom ali nisu sukladno članku 40. Zakona o javnim nabavama objavljivali obavijest o sklopljenim ugovorima u Službenom glasniku.

Usvojiti procedure za reguliranje postupaka nabave roba, vršenje usluga i ustupanje radova. Uz donošenje proračuna sačinjavati i plan javnih nabava.

Prilikom nabave roba i usluga postupati u cijelosti u skladu sa Zakonom o javnim nabavama BiH, te obavijest o izboru dobavljača objavljivati u Službenom glasniku kako je propisano člankom 40. istog Zakona.

Pokretanje postupka nabava temeljiti na donesenim odlukama od strane načelnika.

4.6 Stalna sredstva

Na dan 31.12.2012. godine u Bilanci stanja Općine iskazana vrijednost stalnih sredstava iznosila je **32.926.638 KM** (NV 34.280.307 KM IV 1.353.668 KM).

U općini se ne vodi knjiga kapitalne imovine što nije u skladu sa člankom 12 Uredbe o računovodstvu proračuna u FBiH. Nisu usvojili Pravilnik o popisu imovine, potraživanja i obveza sukladno Smjernicama za jačanje internih kontrola kod proračunskih korisnika.

Načelnik je donio rješenja o formiranju povjerenstava za popis (javne rasvjete, popis stanova u vlasništvu općine) ali nije donio rješenje o formiranju centralnog povjerenstva. Uvidom u dokumentaciju vezanu za popis konstatirali smo da je Povjerenstvo sačinilo popis stanova, popis rasvjete po ulicama Tomislavgrada, popis ulica i lokalnih cesta i pločnika kao i popis opreme i namještaja. Općinski načelnik je zaključkom br. 02-14-1143/13 od 10.02.2013. godine usvojio popisne liste osnovnih sredstava.

Međutim nakon izvršenog popisa nije sačinjeno Izvješće o popisu sa svim uporednim naturalnim i vrijednosnim pokazateljima. Konstatirali smo također da nije izvršen popis novčanih sredstava.

Zbog svega navedenog ne možemo potvrditi da je Općina sukladno Zakonu o računovodstvu i reviziji u FBiH i Uredbom o računovodstvu proračuna u FBiH izvršila usklađivanje stanja stalnih i novčanih sredstava iskazanih u računovodstvu sa stanjem utvrđenim popisom te ne možemo potvrditi iskazano stanje stalnih niti novčanih sredstava Općine Tomislavgrad na dan 31.12.2012. godine.

Sukladno Pravilniku o knjigovodstvu proračuna u FBiH voditi pomoćnu knjigu kapitalne imovine.

Usvojiti Pravilnik o popisu imovine, obveza i potraživanja.

Sukladno člancima 69. i 70. Pravilnika o knjigovodstvu proračuna u FBiH, izvršiti cjeloviti popis imovine općine i nakon izvršenog popisa sačiniti izvješće o rezultatima obavljenog popisa sa prijedlogom rashoda, otpisa te načinu likvidiranja i knjiženja eventualnih razlika. Izvršiti popis novčanih sredstava na računima općine i blagajni i izvršiti usklađivanje sa iskazanim stanjem u knjigovodstvu općine.

4.7 Kratkoročna potraživanja, obveze i razgraničenja

Kratkoročna potraživanja iskazana u bilanci stanja Općine sa 31.12.2012. godine iznosila su 3.789.037 KM od čega su potraživanja od pravnih subjekata 2.671.645 KM a od fizičkih osoba 1.117.167 KM. Značajan dio na poziciji kratkoročnih potraživanja potiču iz ranijeg perioda, za koje nije izvršena procjena izvjesnosti naplate. Ista je trebalo knjigovodstveno evidentirati na kontima sumnjivih i spornih potraživanja u skladu sa Naputkom o izvršenju proračuna s jedinstvenog računa riznice. Uvidom u glavnu knjigu konstatirali smo da je saldo sumnjivih i spornih potraživanja nula. Nije nam prezentirana starosna struktura salda potraživanja na dan 31.12.2012. godine, niti je izvršen popis potraživanja. Popis potraživanja podrazumijeva sastavljanje specifikacije otvorenih stavki, utvrđivanje realnosti iskazanih iznosa i razloga neblagovremene naplate.

U tijeku revizije iz razgovora sa odgovornim osobama i iz informacije koju smo dobili od općinskog pravobranitelja konstatirali smo da je neznatan dio potraživanja utužen. Prezentirane su nam tri tužbe iz 2009. i 2010. godine u kojima općina potražuje ukupno 21.193 KM, što je manje od 1% ukupnih potraživanja iskazanih u bilanci stanja. Općina je dužna nakon isteka ugovorenog roka za naplatu svakog pojedinačnog potraživanja poduzeti sve zakonom propisane radnje za naplatu istog.

Kratkoročni plasmani iskazani su u iznosu od 42.000 KM a odnose se na dva kratkoročna kredita koja je općina dala poduzećima TG“Gradina“ d.o.o. Tomislavgrad (25.000 KM) i PP “GIM“ d.o.o. Tomislavgrad (17.000 KM) još 2004. godine a koji nisu uredno vraćani. Presudama Općinskog suda Livno navedene firme dužne su izvršiti povrat sredstava općini a dok se to ne desi potraživanja je trebalo knjižiti na sumnjivim i spornim sukladno pravilniku o knjigovodstvu proračuna u FBiH i kontnim planom za proračunske korisnike.

Na dan 31.12.2012. godine u financijskim izvješćima iskazane su tekuće obveze u iznosu od 1.973.914 KM obveze prema djelatnicima u iznosu od 206.101 KM koje su izmirene tijekom siječnja 2013. godine i kratkoročna razgraničenja u iznosu od 4.117.052 KM. Nije urađen popis obveza sukladno Pravilniku o knjigovodstvu proračuna u FBiH koji u članku 69. nalaže najmanje jednom godišnje vršenje popisa potraživanja i obveza i obvezno usuglašavanje potraživanja i obveza po stanju na dan 31.12. prije sastavljanja godišnjih izvješća.

Zbog svega navedenog ne možemo potvrditi da je Općina prije sastavljanja godišnjih financijskih izvješća izvršila obvezno usklađivanje stanja potraživanja i obveza iskazanih u računovodstvu po stanju na dan 31.12. sukladno Zakonu o računovodstvu i reviziji u FBiH, Uredbi o računovodstvu proračuna u FBiH i članku 69. Pravilnika o knjigovodstvu proračuna FBiH te ne možemo potvrditi iskazano stanje potraživanja i obveza na dan 31.12.2012. godine.

Prije sastavljanja godišnjih finansijskih izvješća, sukladno članku 69. Pravilnika o knjigovodstvu proračuna u FBiH izvršiti usuglašavanje potraživanja i obveza po stanju na dan 31.12. Izvršiti popis potraživanja i obveza sukladno Zakonu o računovodstvu i reviziji u Federaciji BiH i Uredbi o računovodstvu proračuna u Federaciji BiH i Pravilniku o knjigovodstvu proračuna u Federaciji BiH te nakon izvršenog popisa sastaviti izvješće o rezultatima popisa.

Potraživanja starija od godinu dana preknjižiti na sumnjiva i sporna potraživanja.

U suradnji sa općinskim pravobraniteljem sagledati i intenzivirati aktivnosti utuživanja potraživanja.

5. KOMENTAR

Općina Tomislavgrad očitovala se na Nacrt izvješća o reviziji finansijskih izvješća Općine Tomislavgrad za 2012. godinu, dopisom od 10.09.2013.godine. Za pojašnjenja dana u očitovanja koja se odnose na kvalifikacije iz revizijskog mišljenja u dijelu neusuglašenosti kod iskazivanja deficita, realiziranju posebnih proračunskih naknada i pristojbi te kod popisa novčanih sredstava, nije prezentirana relevantna dokumentacija niti je dano adekvatno pojašnjenje, stoga ovo Izvješće smatramo konačnim.

Rukovoditelj Sektora za finansijsku reviziju:

Mirsada Janjoš, dipl.oec.

Voda tima:

Dubravka S. Barbarić, dipl. oec.

Član tima:

Vedran Zovko, pomoćnik revizora

Prilog 1
Izvršenje Proračuna Općine Tomislavgrad na dan 31.12.2012. godine
Iznos u KM

Red. Broj	Vrsta rashoda	Proračun za 2012. Godinu	Rebalans I Povećanje/ /smanjenje	Proračun za 2012. godinu ¹ (od 3+4)	Izvršenje Proračuna za 2012. godinu	Izvršenje Proračuna za 2011. godinu
1	2	3	4	5	6	7
I	Tekući izdaci (zbroj od 1 do 12)	3.980.500	+319.200	4.299.700	4.152.752	3.431.616
1.	Bruto plaće zaposlenih	2.070.700	+82.300	2.153.000	1.835.330	1.555.779
2.	Naknade troškova zaposlenih	471.500	-5.100	466.400	556.232	448.656
3.	Doprinosi poslodavca	197.400	-5.000	192.400	192.711	163.357
4.	Putni troškovi	35.000	-500	34.500	30.401	26.390
5.	Izdaci za energiju	191.000	0	191.000	205.047	195.221
6.	Izdaci za komunikaciju i komunalije	413.000	+316.500	729.500	794.876	396.921
7.	Nabavka materijala	40.000	0	40.000	27.577	39.534
8.	Izdaci za usluge prevoza i goriva	40.000	0	40.000	39.197	28.501
9.	Unajmljivanje imovine I opreme	115.000	0	115.000	179.672	173.035
10.	Izdaci za tekuće održavanje	25.000	-5.000	20.000	12.319	15.891
11.	Osiguranje i bankarske usluge	20.000	0	20.000	19.708	18.989
12.	Ugovorene usluge	361.900	-64.000	297.900	259.682	369.342
II	Tekući transferi (1do5)	2.482.000	-186.000	2.295.900	2.618.309	2.519.651
1.	Tekući transferi drugim nivoima vlasti	30.000	0	30.000	31.670	10.500
2.	Tekući transferi pojedincima	665.000	+33.100	698.100	755.566	678.200
3.	Tekući transferi neprofitnim organizacijama	1.697.000	-189.200	1.507.800	1.814.997	1.805.262
4.	Subvencije javnim poduzećima i ustanovama				16.076	25.689
5.	Drugi tekući rashodi-tekuća rezerva	90.000	-30.000	60.000		
III	Kapitalni transferi (1do4)	1.500.000	-1.001.770	498.230	359.346	1.332.656
1.	Kapitalni transferi drugim nivoima vlasti	150.000	-100.000	50.000	52.830	158.797
2.	Kapitalni transferi pojedincima				3.191	1.173.859
3.	Kapitalni transferi neprofitnim organizacijama	1.350.000	-901.770	448.230	256.690	
4.	Kapitalni transferi javnim poduzećima				46.635	
IV	Izdaci za kamate i ostale naknade				3.290	11.595
V	Kapitalni izdaci (od 1do5)	6.993.300	-5.939.050	1.054.250	1.218.682	3.086.273
1.	Nabavka zemljišta	100.000	-80.000	20.000		66.744
2.	Nabavka građevina	5.585.000	-5.205.250	379.750	729.900	906.786
3.	Nabavka opreme	165.000	-124.300	41.200	89.323	31.263
4.	Nabavka stalnih sredstava u obliku prava	153.300	-103.300	50.000	39.848	142.990
5.	Rekonstrukcija i investiciono održavanje	990.000	-426.700	563.300	359.611	1.938.490
	Ukupno rashodi i izdaci (I+II+III)	14.955.800	-6.807.720	8.148.080	8.352.379	10.381.790
	Broj uposlenih	86		86	86	84

¹ Ukupno odobreni Proračun na dan 31.12.2012. godine.

Prilog 2
Izvršenje Proračuna Općine Tomislavgrad na dan 31.12.2012. godine
Iznos u KM

Red. Broj	Vrsta prihoda	Proračun za 2012. godinu	Rebalans I Povećanje/ /smanjenje	Proračun za 2012. godinu ² 3+4	Izvršenje Proračuna za 2012. godinu	Izvršenje Proračuna za 2011. Godinu
1	2	3	4	5	6	7
I	Porezni prihodi	3.847.600	+79.655	3.927.255	3.676.668	3.742.233
1.	Porez na dobit pojedinaca (zaostale uplate poreza)	41.600	-29.345	12.255	1.331	1.102
2.	Porezi na plaće (zaostale uplate poreza)	5.000	+54.000	59.000	68.775	7.464
3.	Porez na imovinu	150.000	+20.000	170.000	132.711	126.445
4.	Porez na prodaju dobara i usluga, ukupni promet ili dodanu vrijednost	30.000	-20.000	10.000	7.440	21.069
5.	Porez na dohodak	450.000	+20.000	470.000	453.635	443.802
6.	Prihodi od indirektnih poreza	3.080.000	+10.000	3.090.000	2.899.032	3.028.366
7.	Ostali porezi (zaostale obaveze)	91.000	+25.000	116.000	113.744	113.985
II	Neporezni prihodi	4.734.000	-2.408.000	2.326.000	2.261.021	4.123.439
1.	Prihodi od nefinansijskih javnih preduzeća i finansijskih javnih institucija				162.982	176.611
2.	Ostali prihodi od imovine	209.000	-66.000	143.000	1.786	2.715.710
3.	Administrativne takse	110.000	+10.000	120.000	118.082	105.851
4.	Komunalne naknade i takse	110.000	+20.000	130.000	128.090	91.934
5.	Ostale budžetske naknade i takse	3600.000	-2.230.000	1.370.000	1.266.760	378.055
6.	Naknade i takse po federalnim zakonima i drugim propisima	380.000	-110.000	270.000	231.576	241.385
7.	Prihodi od pružanja javnih usluga (prihodi od vlastitih djelatnosti korisnika budžeta) i vl. prihodi	260.000	-30.000	230.000	302.975	327.370
8.	Prihodi – povrati iz ranijih godina	62.000	0	62.000	47.750	84.333
9.	Novčane kazne	3.000	-2.000	1.000	1.020	2.190
III	Primljeni tekući transferi (transferi i donacije)	1.250.000	-45.000	1.205.000	188.385	228.452
1.	Primljeni tekući transferi od inostranih vlada i međunarodnih organizacija	200.000	0	200.000	44.530	143.428
2.	Primljeni tekući transferi od ostalih nivoa vlasti	1.050.000	-45.000	1.005.000	143.855	85.024
IV	Kapitalni primici	500.000	-150.000	350.000	727.185	1.311.884
1.	Primici od prodaje stalnih sredstava	500.000	-150.000	350.000	353.162	431.671
2.	Primljeni kapitalni transferi od inostranih vlada i međunarodnih organizacija					91.500
3.	Kapitalni transferi od ostalih nivoa vlasti				374.023	788.713
V	KREDITNA SREDSTVA	4.000.000	-4.000.000			
VI	PRENIJETA SREDSTVA IZ PROŠLE GOD.	624.200	-284.375	339.825		
	Ukupno prihodi i primici (I+II+III+IV+V)	14.955.800	-6.807.720	8.148.080	6.853.260	9.406.008

² Ukupno odobreni Proračun na dan 31.12.2012. godine.